

ZPRÁVY ČESKOSLOVENSKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

Vydává Čsl. společnost rukopisná. — Řídí redakční kruh. — Vychází nejméně čtyřikrát do roka. Příspěvky atd. adresujte Společnosti, Praha II., U Karlova 5. Čís. šek. účtu: Praha 4501.— Tiskne a expeduje knihtisk. Impresa, Praha II., Karlovo nám. 16. — Podací úřad Praha 25. — Používání novinových známek povoleno výn. sem řed. pošt a telegrafů v Praze čís. 252.769/VII-1935 a 15.581/VII-1936. — Cena jednoho čísla Kč 1.—, pro členy Společnosti zdarma.

1936-2.

V Praze, 15. dubna 1936.

Číslo 4.

Univ. prof. Dr. V. Vojtěch:

Mohly být Rukopisy vyrobeny v 19. století?

Když jsem zkoumal RKZ, přemýšlel jsem často o tom, jak bylo možno, že Hanka a společníci dovedli zhotoviti jim přisuzovaný falsifikát, aniž by se to tehdy bylo vědělo. Bylo by podivné, že by se nebyly zachovaly aspoň částečně některé doklady o tom.

Dnešní naše obec vědecká je početně velmi značná, a přece víme dobře, kdo co dělá, nebo správněji, kdo co udělat dovede. Kdyby dnes někdo nějaký falsifikát zhotovil a chtěl jej vydávati za pravou věc, věděli bychom hned, kdo jej mohl zhotovit. A teď se vmysleme do doby okolo r. 1817, kdy naše vědecká obec byla tak nepatrná, že se říkalo, kdyby spadl strop v Museu, bylo by po české vědě, kdy se znali učenci mezi sebou daleko lépe než dnešního dne, kdy byli zasvěceni jistě i do nejintimnějších poměrů jednotlivcových. Musíme doznati, že by se tehdy nebylo podařilo zatajiti provedení falsifikátu, aniž zůstaly nějaké stopy. Taková věc nebyla by se mohla udělat za krátkou dobu. Bylo třeba básně napsat novočesky, pak je tlumočit do staročestiny a potom je obratně napsati na pergamen, aby dělaly dojem starých rukopisů a vzdorovaly všem zkouškám. K tomu bylo třeba dlouhých studií, jednak literárních a historických a jednak paleografických a chemických. Připustíme-li, že by to byl dělal velmi geniální a schopný jedinec, jakým detektivním bystrozrakem byl by musel býti nadán, aby nejen po své činnosti všechny stopy dokonale zahladil, ale aby i předvídal, jaké možnosti budou míti vědy exaktní v budoucnu a jak přísným požadavkům bude jeho výrobek vystaven. Ale tvrdí se, že při výrobě spolupracovali tři. A tu nevím, zda by se našly takové ideální povahy, aby stvořily kolektivní dílo, aniž by vznikly mezi nimi i nejmenší rozbroje. Vždyť víme, že i tehdy jako dnes byly mezi učenci nepřátelské polemiky, a možná horší než v době přítomné. Jak velkými idealisty museli by býti tvůrcové falsifikátů, uvážíme-li, že z toho neměli ani úspěch peněžitý, ani morální a vědecký, zvláště když zhotovení Rukopisů bylo by věcí pro tehdejší dobu poměrně nákladnou. Avíme jak chudá byla tehdejší obec

literární i vědecká. I kdyby se byla věc utajila s počátku, byly by časem jistě vznikly určité narážky od jednotlivých zhotovitelů, zvláště když jednomu z nich dostalo se neobyčejných poct. Je těžko mysliti, že by druzí dva, zvláště Svoboda, o jehož dalším životě víme, že přestal býti vla-

**A BRIEF INFORMATION
about the Old Czech R. K. Z.
and English summaries
of important articles —
SEE PAGE 7**

stencem a měl četné spory s českými literáty, by byli naprosto mlčeli. A uvažme též; zda Hanka sám, o němž v dějinách literatury české se píše, že nebyl ani zvláštním básnickým talentem, ani zvláště pevného charakteru, by byl býval schopen za mládí toho idealismu a sebezapření, s kterým bylo spojeno zhotovení falsifikátu.

Po stránce věcné je situace ještě nápadnější. Dělaloby jistě obtíže i dnešního dne zhotoviti nějaký falsifikát tak, aby nejen dělal dojem staré věci, ale aby i vyhovoval všem přísným zkouškám vědeckým, které moderní věda má k dispozici. Říká se někdy, že je to snadné. Proč tedy někdo nepředloží ke zkoumání podobný falsifikát? A jak to mělo být možné r. 1817, když uvážíme tehdejší primitivní stav chemie. Tehdy vlastně chemická věda teprve vznikala. Bylo to několik let po smrti slavného francouzského chemika Lavoisiera, který postavil chemii na nový základ a zbavil ji alchymického blouznění. Nové názory nešíří se nikdy rychle a zůstávají po dlouhá léta neznámou pevninou širším vrstvám třebas i velmi vzdělaným, pokud nejsou specialisty. Tehdy byla doba, kdy základní chemické zákony teprve se objevovaly. Jak možno předpokládat, že by tehdejší chemická

věda měla bližší znalosti o inkoustech, jejich složení a jejich koloidních vlastnostech, na př. o difuzi do pergamenového podkladu? Ani dnešní chemie nedovede některé fyzikálně-chemické zjevy dostatečně zvládnout! Z té doby nemáme žádných zpráv o tom, že by některý z tehdejších chemiků dovedl tak obratně rukopisy napodobit, aby jak svým vzhledem, tak i písmem podobaly se skutečně starým. Jak by to byl mohl provést Hanka, když ani

neměl chemických znalostí. Ani skuteční chemikové v r. 1886 nedovedli zhotovit staré písmo, třebaže věděli předem, jakým zkouškám jejich výrobky budou podrobeny. I dnešní moderní chemik uveden by byl do rozpaků, kdyby byl před takový problém postaven. Vyrobiti RKZ v letech 1817 bylo by tedy chemickým zázrakem — a v ty věda nevěří.

Berlínská modř a RK.

Jak nám bylo oznámeno, přednáší se na některých pražských i venkovských středních školách ještě stále jako důvod proti pravosti RK — berlínská modř.

Po prvé uvedl důvod berlínské modři proti RK prof. J. Gebauer v Athenaeu (A, IV, str. 162 a d.). K jeho konstrukci použil několika vět vytržených z chemických protokolů prof. Šafaříka a Bělohoubka (ChP). Berlínská modř nalézá se v iniciálce N (RK, str. 14). Modré písmeno N nachází se na zlaté půdě se zelenými arabeskami. Šafařík o této iniciálce do svého protokolu zanesl (ChP, str. 27): „Modř pokládám za starou, poněvadž nikde nesa-há přes zlato, zlato pak pokládám rovněž za staré“. Kdežto Šafařík spokojil se se zkoumáním mikroskopickým, provedl Bělohoubek také obsáhlé zkoumání chemické a sledal (ChP, str. 91), že *pod modří nacházejí se zbytky barviva zeleného a pod ním ještě červeného*. Z toho soudil, že původně byla iniciálka červená, později byla občerstvena nejprve barvou zelenou a pak modrou. Chemickou zkouškou modrého barviva došel k názoru, že jest to berlínská modř a poněvadž tato jest v praktickém používání teprve po roce 1724, dotvrdilo to jeho názor, že iniciálka byla občerstvena modrou barvou teprve v době novější. Bělohoubek zkoumal však také pergamen pod zlatým polepem okolní půdy a sledal, že je buď *bílý nebo slabě rudě zbarvený*. Potud chemici.

Gebauer těchto nálezu obratně v Athenaeu a Poučení použil takto: Bělohoubek našel v iniciálce N berlínskou modř, která je známa teprve od roku 1710 — je tedy nevýratným důkazem novodobé *manipulace* (P, str. 13, A, IV, str. 212), (čtenář si ovšem hned myslí na *falsifikaci*). Šafařík zjistil, že modř nesa-há přes zlato, které jest staré a Gebauer to naznačuje tak (A, IV, str. 292), aby si čtenář domyslel, že nesa-há-li přes zlato, tedy sa-há patrně *pod zlato*. Tak vznikl ovšem přesvědčující argument: *barvivo z r. 1710 nachází se pod zlatem, které svou temnou patinou hlásí se do 14. stol.* (Srv. Hrubý, RK, str. 51)! Vše ostatní Gebauer zamlčel.

Nestranný pozorovatel ovšem rozumí, že Bělohoubkův nálezu berlínské modři, uvážíme-li všechny podrobnosti, za důvod proti pravosti RK použít nelze. Bělohoubek vlastně jen sledal, že v době pozdější (po r. 1724) byla iniciálka N občerstvena berlínskou modří. Stalo-li se tak před r. 1817 (nálezu RK) či až po něm, nelze zjistit, neboť první přesný popis RK je teprve z roku 1886 (ChP), avšak podle snímků Vrťátkových soudě, byla tam již r. 1861.

Hned potom, když Gebauer zařadil berlínskou modř mezi nejpádňější argumenty proti RK, opakoval zkoušky Bělohoubkovy Stoklasa (Nár. Listy, 22. I. 1888). Použil k tomu více modrých barev rozdílného chemického složení a snažil se zjistiti, zda mezi nimi, při malém množství barviva a přítomnosti barev jiných (rumělka, chrysocolla), může bezpečně rozpoznat berlínskou modř. Jeho pokusy vyzněly negativně a Stoklasa vyslovil názor, že chemickými reakcemi se *přítomnost berlínské modři v iniciálce N* — i kdyby tam byla — *zcela bezpečně zjistit nedá*. Je

tedy vlastně sporno, zda tam berlínská modř opravdu jest.

Konečně uvažme Gebauerovu otázku (A, IV, str. 212): „Vyskytuje se někde... v rukopise pravém berlínská modř?“

Literatura odborná spojuje výrobu berlínské modři i její objev s Woodwardem 1710 a Diesbachem 1704. *V poslední době vyslovují však někteří odborníci pochybnost o tom, zda berlínská (jinak zv. pruská, pařížská a pod.) modř byla vyrobena opravdu tehdy po prvé*. Toto novodobé barvivo (ferrocyanid železitý) vzniká totiž reakcí ferrocyanidu draselného (žlutá krevní sůl) s jakoukoliv solí železitou. Žlutá krevní sůl vyráběla se od nepaměti pálením a vyluhováním organických látek (krve, kůže, kostí) za přítomnosti solí železitých; železité a železnaté sloučeniny vyskytují se v přírodě všude. Mimo to nečistá žlutá krevní sůl stejně jako i červená se na vzduchu samovolně rozkládá a jedním ze vzniklých produktů je právě berlínská modř.

Otázka nadhozená Gebauerem ztrácí tím svůj ironický ráz. Jest věci chemiků, aby prozkoumali modře iniciálek starých (nesporně pravých) rukopisů, u nichž často modř jeví stejné fyzikální vlastnosti jako modř iniciálky N v RK.

Otázka berlínské modři byla tedy se strany obhájců velmi důkladně prostudována přes to, že vlastně hned v r. 1886 bylo konstatováno, že pro pravost RK je zcela bezvýznamná. Jestli však se námitka tato uvádí dosud jako vážný a pro široké vrstvy velmi přesvědčující doklad nepravosti RK, nelze to jinak nazvat než *foul play* — není-li to hrubá neznalost. Karel Jelk.

Přehled událostí a časopiseckých zpráv. 12. ledna prošlo 75. výročí smrti V. Hanky, tiskem zapomenuto, umlčeno. Jen Pol. list (PL) přinesl delší článek s podobiznou. Nár. Výzva (NV), která velmi pečlivě zaznamenávala všechny události rukopisové, otiskla 10. I. další satiru od J. E. Hanky a poznámky V. Ichy k duchcovské rozbité přednášce. 17. I. přetiskla s poznámkami manifest akčních výborů učitelských na Teplicku a Duchcovsku ze dne 31. XII. 1935, který nedlouho před tím přineslo též Právo Lidu (PrL). 22. I. a 24. I. promluvil prof. J. Vrzalík a Lad. Malinský na schůzích Ml. Nár. Sjed. 24. I. přinesla NV oznámení, že vydání spisu „Naše nepřemohžené Rukopisy“ se pozdrží z důvodů taktických a vzpomněla blízkého se výročí 50 let zahájení bojů proti RKZ a otiskla na tento námět Bojnovu báseň. V témže čísle vzpomněl J. E. Hanka jubilea antedatovaného dopisu, 30. I. oznámila Nár. politika (NP) ve školském obzoru, že v MŠaNO se podnikají kroky, aby Rukopisy byly znovu zařaděny do školských učebnic, z nichž byly rak. vládou v r. 1889 odstraněny. NV přinesla 31. I. pochvalnou noticku o našem časopise a několik dopisů čtenářů, týkajících se poduchcovské kampaně proti prof. Vrzalíkovi. 7. II. otiskla český text dopisu, který zaslala Čsl. spol. rkp. do Paříže prof. Borelovi, Pravicové časopisy přešly tuto věc mlčením (vyjma PL 8. II.), levicové listy doprovodily citované úryvky z dopisu útoky na prof. Vojtěcha (PrL 8. II.) a na Čsl. spol. rkp. (Lid, noviny [LN]

9. II.) nazývající boj za rehabilitaci RKZ „rukopisným Kocourkovem“ (LN). O výsledku zákroku společnosti referovaly pak NV 14. II. a PL 12. II. a Národní osvobození (NO) 12. II., které s potěšením konstatovalo, že na dopis podepsaný prof. Vojtěchem a prof. Andrlíkem v Paříži nic nedali. — 1. II. začal uveřejňovat rukopisový seriál v Hořickém Obzoru mladý obránce Ladislav Malinský. Pokračoval 15. II. a 29. II. — 16. II. zobrazily LN Čsl. spol. rkp. v kulturním karnevalu humorně-ironickou kresbičkou, 3. II. přinesla Korespondence pro čsl. krajin. tisk, vyd. Tisk. odb. přeš. min. rady, vzpomínkový článek odpůrce A. Veselého na 15. II. 1886, psaný obvyklým legendárním způsobem, nesrovnávajícím se se skutečnými fakty. Otiskly jej pouze Jihočeské listy, 15. února vzpomnul krátce významu dne příbramský Horymír, který připamatoval jubileum r. 1911, které tehdy skončilo smrtí Píčovou. 50letého jubilea vzpomněl také v kursivovém úvodníku LN 21. II. Arnošt Kraus a vyslovil politování, že denní listy a čl. rozhlas toto významné výročí zaspaly. Naráží také na náš časopis, jmenuje jej a ironicky se ptá, proč nevydali jsme 3. čís. až 15. února se smuteční obrubou(?). Odpověděl jemu J. E. Hanka v NV 28. II. — 13. II. uspořádala na Spořilově nár. soc. strana přednášku R. Vonky o RKZ, jeho vývody podrobil na místě kritice L. Matoušek. Proti němu vystoupil univ. prof. F. M. Bartoš, jenž po svém proslovu odchodem další debatu znemožnil. V NO 16. II. napsal pak rozsáhlý článek, jehož značnou část věnoval spořil. večeru. Odpověděl jemu v NV J. E. Hanka 21. II. Republikánský dorost pozval pak do Spořilova prof. Vrzalíka na přednášku o RKZ se svět. obrazy a přizval Dr. Bartoše a R. Vonku. Do debaty proti Vrzalíkovi zasáhl zvláště F. M. Bartoš, který během repliky Vrz. však místnost opustil. Pořadatelství se pak písemně omluvil a požádal je o umožnění své vlastní přednášky, ke které dojde patrně koncem dubna. O přednášce Vrzalíkově referovaly pak NO 13. II. (s útokem na republ. dorost) a 14. III., Čes. Slovo (ČS) 14. III a NV 20. III. 1. března uspořádali nár. středoškoláci prohlídku RKZ v Museu, kde za účasti 70 osob promluvili prof. J. Vrzalík, prof. K. Andrlík a řed. J. Volf. — 5. března uspořádal kult. odbor HNČ ve velkém sále Slovanského ostrova manifestační a vzpomínkový večer na oslavu Rukopisů, na němž promluvili nestor obránců prof. Mareš, dále arciděkan plzeňský A. Havelka, prof. Vrzalík, F. Zvěřina, S. Sousedík a L. Matoušek. Vlastní báseň na paměť prof. Píče přednesl básník a člen Nár. Div. Max B. Stýblo. Večer byl neobyčejně četně navštíven (asi 2500 osob) a uspořádáním i obsahem byl vzorný. Zvlášť mocně působila vzpomínka na zesnulého obránce, kterou pronesl v zatmělém sále před bustou Palackého za doprovodu Dvořákova „Larga“ Dr. F. Teuner. Ke slavnosti vydala NV zvláštní číslo rukopisové (5. III.), které přineslo články prof. Mareše, J. Vrzalíka a J. E. Hanky (2). Proti chystanému večeru útočilo ostře NO (29. II.). Po manifestaci velmi stručně referovaly ČS (7. III.) a Rudé Právo (6. III.) obě ostře a nevěcně a Národní republika (NR) 13. III. Delší referát přinesl PL 6. III., který také den dříve otiskl obsírný článek, směřující k tomu, aby bylo zrušeno rak. nařízení o vyloučení RKZ ze školních učebnic. Rozsáhlý referát o manifestaci přinesla NV 13. III. spolu s několika snímky. — Koncem února vydán byl propagační leták na nový spis Andrlík-Vrzalíkův, který rozeslali vydavatelé na všechny střední a odborné školy. V důsledku toho vyvinula se prudká novinářská kampaň proti Čsl. spol. rkp. a hlavně proti prof. Vrzalíkovi. Čsl. spol. rkp., která převzala z ochoty vyřizování objednávek spisu, vydala proti útokům (ČS 3. III., VečČS 3. III., NO 3. III., 5., 12. III., A-Zet 13. III., Věd. svět 13. III.) prohlášení, které přinesla řada denních listů a týdeníků (Večer 11. III., NP 12. III., Nár. Listy (NL) 13. III., NR 13. III., Naše Hlasy 13. III. a j.). Prof. Vrzalík napaden byl nejostřeji v Čas. pro moder. filologii, kde univ. prof. Janko otiskl důvěrné protokoly o uni-versitních zkouškách Vrzalíkových. Jankův článek přetisklo s glosami ČS 6. III., NO 8. III. (odpověděl Sutorius v NV 13. III.), PrL 8. III., Vol. myšlenka 14. III. Vrzalík oznámil ve

Čsl. společnost rukopisná sdružuje přátele Rukopisů — laiky i odborníky, pořádá přednášky a exkurse, spravuje Rukopisový fond pro mater. zkoumání RKZ, podporuje vydávání spisů a vydává časopis, který zpravuje o posledních rukopisových aktualitách. Příspěvky: zakládající člen 200 Kč jednou pro vždy, přispívající Kč 50.—, činný Kč 20.— (stud. Kč 10.—) ročně. Stud. činným členům může být příspěvek prominut. Zápisné Kč 10.— (stud. Kč 5.—).

K celému nákladu dnešního čísla přiloženy jsou šekové vplatní listky společnosti. Prosíme naše příznivce, aby použili jich pro hrazení členských příspěvků, objednaných knih atd. a konečně last not least zavázání budeme díky za každý obnos, který nám zašlete ve prospěch

tiskového fondu.

Jediný náš odborný časopis rukopisový, který počínaje tímto číslem seznamovati bude také zahraničí s podstatou otázky rukopisové, nemůže spoléhat na nikoho jiného, než na obětavost přátel Rukopisů.

velkém reportážním článku v NV (20. III.), že podává na MŠaNO žádost o zavedení discipl. řízení s prof. Jankem. — Z venk. časopisů přinesl 7. III. Hlas Lidu nevěcný a zkrácený článek Dr. Doležala, 21. III. Hlas NS rozsáhlý úvodník s historií RKZ-sporu, stručnou kritiku Karlíkova spisu otiskly NL 6. III. a Ženský Obzor č. 1.—2. — Národní republika své dříve pravidelné otiskování rkp. článků značně omezila. Kromě dvou Koldových článků (21. a 28. II.) přinesla 28. II. báseň X. Dvořáka a noticku proti útokům na akci letákovou. Fronta přinesla jen 19. III. krátkou glosu proti zprávě PL ze 6. III.

-lk.

Přednášky.

Přednášky ve Společnosti. 27. I. promluvil býv. posl. Dr. V. Perek za velké účasti o práci a smutném konci prof. L. Píče. — 10. II. podrobil kritice Karlík-Seykorův „RKZ“ L. Matoušek a vynesl závěr pro spis nepříznivý. V debatě promluvili Dr. Karlík, Dr. Kettner a prof. Vrzalík. — 17. II. referoval L. Bláha o novinářských aktualitách a pokračoval pak 9. III. V debatě prvního večera promluvil V. Seykora (k Matouškově kritice jeho spisu), dále L. Matoušek a prof. Vrzalík. — 24. II. promluvil Ladislav Malinský, který podal zajímavý soubor zpráv o RKZ, jak je otiskují dnešní učebnice a dějiny literatury. V debatě promluvil L. Bláha, J. Bartůšek a j. — 16. III. pokračoval ve svém cyklu o materiálním zkoumání RKZ Dr. V. Perek. Debaty se zúčastnili L. Matoušek a K. Třeska, kteří promluvili také o dnešních názorech prof. Flajšhans. — 25. III. promluvil prof. Ing. Karel Andrlík o stanovisku chemie v otázce RKZ. V debatě mluvil Dr. K. Kettner, K. Třeska a L. Matoušek. — Žádáme korporace, které by si přály uspořádat přednášku o RKZ s diapositivy, aby se přihlásily u Společnosti. Adresa: Praha II., U Karlova 5.

-lk.

Ještě Pekařův „Tábor“. — Titz a Flajšhans.

Na str. 629—31 „Čes. časopisu hist.“ věnoval prof. Pekař několik řádek vývodům maďarských filologů Meliche a Németha o původu slova „tábor“. Opakuje tu, že v původním smyslu bylo nejdříve = bašta před hradbami města, pak opevněné ležení, tudíž výtvar tábořské vojenské vynalézavosti, a tedy ne starší r. 1420. Do Uher zanesli slovo „tábor“ (už jako ležení opev. vozovou hradbou) čeští válečníci ve službě uh. králů v 15. stol., taktéž do zemí sousedních. Ve

2. pol. 16. stol. se vrátilo (ve smyslu „vojen. ležení“) do Čech zpět. To jest ovšem pouhá hypotéza, pro kterou prof. P. nemá přímých dokladů. Statistika výskytu slova „tábor“ je právě jen statistikou, o kterou možno opřít i hypotézu opačnou (viz čl. v 2. č. těchto „Zpráv“). Kde jsou doklady pro to, že tábořské „bašty před branami“ byly nazývány „tábor“? Kde jsou doklady, že čeští válečníci v 15. stol. to slovo do Uher zanesli? Ze Uhři je od nich ve smyslu „opevn. ležení“ slyšeli? Ze od nich „tábor“ v tomto smyslu přejali? Dokladů těch není. Užívá-li maď. rukopis Jordanszkyho (opis z r. 1516—19) slova „tábor“ = ležení, neříká vůbec, že to ležení bylo opevněno jako ležení tábořských válečníků, a mylí se tudíž prof. Pekař, míní-li, že se to „shoduje výborně“ s jeho vývody. Je to přece už v druhé periodě sémantického vývoje slova „tábor“ (v. dále).

Prof. Pekař využil omylu Melichova s polským dokladem z „Annales mans. Crac.“ (o němž jsme též v 2. č. referovali; Pekař to v ČČH zaznamenává bez udání názvu „listu obránců RK“) k otřesení důvěry v Mel. a Ném. filologické vývody o slově „tábor“. „Jsou-li vybudovány (a to mám za pravděpodobné),“ praví P., „se stejnou neznalostí věci a libovůlností postupu jako jejich úvody historické, neotřesou mým míněním, že slovo „tábor“ vniklo z Čech nejen do maďarštiny, ale i do turečtiny (!), podobně jako do polštiny nebo rumunštiny.“ Předestírá opět M. i N. šovinistické zaujetí (!) proti nevídanému prý poznání českého původu tak významného maď. termínu. Pochybujeme, že této „námitce“ dodá váhy to, že je „podložena“ míněním prof. P., a že otřese vývody maďarských filologů, kteří zde — ve vlastním oboru — mají plné právo, aby řekli a dokázali, co o slově „tábor“ soudí. Ale kromě mlhavého mluvení nepřinesl proti nim nikdo pranic.

Na str. 139—149 roč. 63 „Listů filologických“ otiskuje Dr. V. Flajšhans článek „Zapomenuté jubileum“, v němž nejdříve připomíná, že uplynulo 70 let od vystoupení franc. literár. historika Gastona Parise (Revue critique 1866, II, 312 až 322) proti pravosti RKZ, a opakuje tresť jeho tehdejších výkladů. Zaujme tu leda věta: „Historie nemůže dokazovati pravosti; všechno bylo 1817 známo —“... Nepatrná otázka: Co třetí hradní brána, „brána přes Vltavu“ (Oldř.), odkrytá teprve r. 1929, o níž Hankovi ani jiným se nikdy nesnilo (ještě Goll se její, Jirečkem tušené existenci vysmíval a Flš. patrně ještě dnes o ní neví, jinak by oné věty nebyl mohl napsati)? Ta brána není domněnka typu „tábor“, ani to není paralela; ta je nezvratný fakt, o který se rozbije marná snaha popěračů. Kdyby věděli, jak se s tímto faktem mají vyrovnati, již dávno by do tohoto kyselého pro ně jablka byli kousli. Totéž platí o chemických zkouškách; totéž platí o pekařovském stylu polemiky s linguistickými vývody Melichovými a Némethovými o původ slova „tábor“.

Z větší části však je Flajšhansův článek zajímavý proto, že přináší výmluvné doklady o „jemnosti“ filologických method, jakých užívají odpůrci Rukopisů. Nejlépe bude přímo citovat (str. 143):

„Titz ... míní, že Jungmann překládal do češtiny Atalu Chateaubriandovu r. 1805 z polštiny, ač Jg. výslovně cituje v pozn. orig. francouzský a ač polská Atala vyšla teprve r. 1817...“... Titz ... praví: „Tento překlad (t. j. Ztrac. ráje, p. red.) dokončil Jg. 1804, vydal jej 1811, ale Jungmannovu žáku Lindovi byl asi znám dříve“: Linda studoval v Plzni, Jg. učil v Litoměřicích; je to domněnka dnes nemožná a zbytečná,“ koriguje Flajšhans.

Hodně poučné pro obránce (ad vocem „paralely“ mezi Zbihoněm RK a Klicperovou hrou Blaníkem [1815—20]) je místo, kde Flš. píše:

„Nelze tedy předpokládati bez důkazů, že autor nechává svůj starý rukopis při pozdějším tisku beze změny; výstražný příklad podávají podezřelá slova RK, jež Šembera 1880 doložil ze Svobodovy básně z r. 1815; ukázalo se, že Svo-

boda r. 1815 jich v textu neměl a teprve podle RK je vložil do pozdějšího otisku. — Ale Titz tvoří své domněnky ještě mnohem odvážněji; dokládá sice, že Langer měl zprávu, jakoby Lindova Záře byla již v censuře r. 1816; ale zprávu tu podal J. J. Langner r. 1917 — a je čerpána z Hanušova v ý k l a d u (zdůrazněno redakci „Zpráv“) v Lfil. 1900—1901 jako výklady Titzovy; je tedy bez ceny. Titz dokazuje, že RZ poslán do Musea 1818, RK že vydán 1819 — je tedy patrné, že Linda znal RKZ dříve, než byly objeveny; ačkoli Tomek dokázal, že RZ byl znám již 1817 — a je vůbec známo, že Hanka posílal všem vlastencům opisy RK dávno před tím, než vyšel tiskem... Je tu nějaký div, že Lindova Záře, vyšla 9. září 1818, má makavé shody s RK i RZ? Času na to bylo dost. Jest tedy výklad Titzův, jakoby se byl Linda 1819 rozešel po otisku RK na Hanku, že mu Jaroslava seškrátl, mylný.“ (Flš. tu poznamenává: „Jest ovšem pravděpodobno, že Linda znal RK již před nálezem, že měl při sepsání účast — ale to jsou naše domněnky [zdūr. red. „Zpr.“]. Není jich však, jak patrné, třeba, ...)

Ostré odmítnutí Titzových domněnek, jímž se zabývá největší část „vzpomínkového“ článku Fl-ova, jsme očekávali. Je dobře nechat odpůrce Rukopisů, ať se svými smyšlenkami navzájem potlukou. Tím spíše pak vynikne marnost jejich snažení. Oficiální časopis odpůrců tu tiskne pikantní doznání, že ty pyšné důkazy jsou — domněnkami!

Prof. Flajšhans se v „Zapom. jubileu“ dal opět jednou přistihnout při nevědeckém uvažování. Vědecké uvažování musí být podloženo logikou. Citujme (str. 144): „Jaroslav je přece hrdinské epos, jak má být — a k tomu staročeské. Musil tedy (zdūr. red. „Zpráv“) míti předlohy staročeské, na něž Titz asi nevzpomněl, a klasické vzory — to bylo již ukázáno správně Paridem před 70 lety.“

(Myšlenkový sled Fl-ův je tento: 1. premissa: hrdinské epos: staročeské. 2. premissa [zamlčena — zatím]: RK je podvržen.)

Flš. říká: „tedy“; „tedy“ je známkou toho, že se něco z něčeho vyvozuje; z hrdinskosti a staročeskosti eposu Jar. neplyne, že musil míti předlohy a vzory; plyne to však ze zmlčené 2. návěsti o podvrženosti RK.

Ale cílem Fl-ova vývodu jest, aby dokázal, že RK je podvržen (tedy to, co už má, resp. má předpokládati, v jedné z premiss). Tomuto postupu se říká důkaz oběhový, logický cirkulus, captatio (petitio) principii. Takového postupu se užívá, chce-li se něco sofisticky dokázat; vedlejší charakteristikou takového důkazu často bývá, že se zamlžují nebo zkreslují fakta, která se nehodí do krámu; se stanoviska mravního bývá takový „vědecký“ postup konáním naprosto zvráceným (nechceme určovati, zdali i zde), a jest jej proto v zájmu dobré pověsti naší vědy a pravdy vůbec odmítnouti co nejostřeji. —

Další doklad: Flš. (str. 145) píše: A tyto verše Jar. (t. j. 140 a n.) mají vzor v Miltonu (Jg. I. 291): „nyní noc své šeré stíny prostrouci vzešla na nebi a milé velela příměří...“ Zde patrně [zdūr. red. „Zpráv“] Jg-ovo „velela“ neobratně přeložil básník slovem „zapřeti“ = comminari — a „temná noc“ je reminiscence z Prvotiny 1815, kde v ref. o bitvě u Chlumce užito slov „nastaltě boj tuhý, jemuž jen temná noc konec učiniti mohla“ — to pak převzal básník doslovně v Jar. v. 176/7. Je jasně viděti (uzavírá Flš., ač toto jasnovidectví spočívá hlavně na zrádném slůvku „patrně“), jak rostl tento verš, i s tím chybným „zapřeti“ a jak v Šternberku je prostě přejat. —

(Pozn. Z toho všeho nepopěrným faktem zdá se pouze posledních 6 slov. K paralele z Prvotiny poznamenáváme jen, že stejná situace [boj na sklonku dne] může si vyžádati podobného, ba skoro stejného vylíčení, aniž z toho co plyne; jinak by bylo dlužno něco vyvozovat i ze shody Ztr. ráj — Martyrs — Prvotiny. Že i zřejmé shody mohou znamenati nic nebo málo — dokazuje totiž sám Flš. (str. 147): „Největší váhu klade Titz na verš „nosúce na kopiech

napíchané hlavy křesťan“ — cituje k tomu příslušné místo Muč. Ale toto srovnání je omyl. Tataři tak skutečně, r. 1241 činili...“ — Tvrdit, jako Flš., že „básník RK to věděl z Beckovského.“ může ovšem jen ten, kdo vychází z petice nepravosti jako jedné premisy, k čemuž hořejší odsouzení nebudeme opakovati.)

Prof. Flajšhans už asi zapomněl, co o slově „zapřěti“ přinesli obhájci RK. Jeho „acharnement stérile“ (abychom se vyjádřili jako G. Paris, jím tak vychválený) si nepovšimlo, že Hanka ve svém pojetí „zapřěti“ se dopustil poklesku, který jej dokonale demaskuje — z posmrtné masky původce RK. Překládá totiž již 1819 v Ed. princeps slovesem nepřechodným: zahrozí (viz tamt. i „Wyswětlenj“: Přětiti hroziti) a chápe je tudíž jako přísudek k bližšímu „oči zapálené“ (nečerpal tedy z Jgm., kde „velela“ je přísudek k „noc“; kdyby byl slova „temná noc“ učinil podmětem přísudku „zahrozí“, byl by aspoň v nč. dal k „zahrozí“ předm. v dativě [očím zapáleným]). Snad si Hanka představoval, jak oči nepřátel rozcházejících se z boje na sklonku dne aspoň naposled se ještě na sebe hrozivě zaleskly. Rozhodně táhl pak „zapřěti“ k bližšímu „oči zapálené“ (nč. překl. klade zde vše do přítomnosti, neuváží, že v stč. „zraky zapalená“ vyžadují (pro aor., který tu všude) tvaru „zapřěti“). (Jakmile se jednou rozhodl pro výklad = zahrozí, musil je táhnout k „oči“, které mohou zahroziti; vždyť je nasnadě úvaha, že sebe temnější noc, znamená-li konec bojování, není nic hrozivého.) Tím však bezděčně zanechal svědectví, že nevěděl, co „zapřěti“ zde znamená.

Pro výklad mohl míti k dispozici 2 obdoby ze stsl. — přětiti (= hroziti) a přětiti (= skryti), jež oboje do stč. daly přětiti. Z nich užil prvé — a ještě dnes prof. Flajšhans chybnot jeho volby nevidí.

Zjistili jsme a) proti Fl., že H. nemohl tu čerpat z Jg., kde je podmětem „noc“, kdežto u H. v nč. překl. Jar. „oči“; b) že v orig. k přísudku „zapřěti“ je podmětem „temná noc“ (jako u Jg. „noc“), poněvadž tomu nasvědčuje tvar 3. os. sg., a že tedy c) Hanka originálu nerozuměl, což není nic divného, uvážíme-li že chemické zkoušky stanovily bezpečně, že RK z r. 1817 nepochází, nýbrž z doby daleko dřívější, hláse se mezi památky XIV. století.

Co tedy znamená „zapřěti“? Bylo i stč. přechodné sloveso přětiti = skryti, zahaliti, které vyžaduje předm. v akk. a k podmětu „temná noc“ významem i tvarem se dokonale hodí: temná noc... zahalila zraky zapálené... Zřejmo, že mylil se jak Hanka, tak Flajšhans.

Podobných, ba ještě makavějších dokladů chybného přeložení a mylného výkladu Hankova je v obou rkpech mohutná síla, ale žádný t. zv. realista dosud nekouzl do tohoto kyselého jablka. Vždyť ony evidentně dosvědčují, že Hanka se skládáním RK ani RZ neměl nic společného.

Původně jsme zamýšleli k Titzovým vývodům, uveřejněným v minulých ročnících Lfil., zaujmouti sami stanovisko. Nyní se s většinou jeho vývodů vypořádal Dr. V. Flajšhans tak, že obětovat drahý tisk a papír ani na zbývající nemusíme.

Ukázal-li prof. Flajšhans, jak snadno a často se mylí prof. Titz, musíme Titzovy údaje a vývody bráti jen s největší opatrností. Jakou pak má cenu záporný výsledek jeho hledání slova „setnina“! Prof. Titz hledal „setninu“ v různých slovnících a nenašel jí; rovněž jí nenašel ve spisech stč., které za tím účelem prohledal. Nezdůrazňujeme ani, že slovníky a dochované stč. literární památky stěží obsahují veškerý tehdejší jazykový poklad. Podobně se totiž vede odborníkům i u slov, která by určitě měli znáti. Opo- mímáme případy z protirukopisné praxe Gebauerovy. Dnes se za nejlepšího znalce stč. lexika vydává prof. Flajšhans; poslyšme, co píše ve svých „Pozn.“ k RKZ (vyd. Čes. ak.) na str. 62: „le chové: neznámá důstojnost, nedoloženě

slovo.“ A přece t ý ž Flš. se kdysi zabýval kronikou Dalimilovou a přeložil ji do novočeštiny. V cambridgeském rkpe této kroniky (Mourek 5a) stojí: V tej zemi bieše léch, jemužto jmě bieše Čech. — V „Pozn.“ str. 13 píše Flš.: „ňadra“; psáno níadra; chybně; stč. bývalo „nadra“. Ale jeho učitel Gebauer v Stč. slovníku (II, 451) učí: „v češtině je pravidlem ňa-, ale také pro na- svědčí některé doklady.“ Takových filologických „jemností“, ba rafinovanosti je u Fl. více. Jejich nicotný podklad je zastřen vždy jen tím — kategori- ckým, nevývratnickým tónem.

V této souvislosti musíme ještě věnovat trochu pozornosti Titzově polemice o „tábor“.

V článku Titzově (62, 288) byla podivná mezera. Tam, kde hájí proti Marešovi význam „tábor = castra“, předse- bírá si probrati „všechny 4 doklady slova tábor“. „Pozdví- že se tábor“ = vstalo ležení, t. j. vojsko v něm; shledává podobné rčení „celá ulice se smála“, t. j. lidé v ní, ne domy a dlažba. Potud úvaha T. je podmíněně správná. Takové srovnávání jde však jen u některých sloves: vezmeme-li větu „v třiě prúdy se rozstúpi veš tábor“, vidíme hned, že s Titzo- vou formulí nevystačíme; T. mohl míti pravdu, dokud vojsko zůstávalo v ležení; že ji nemá, svědčí RK Jar. 165, kde se ještě ten tábor rozstupuje ve 3 proudy a ty se ženou lítě do kopce, a ač už to není tábor, ležení se stany (což si T. před- stavuje, že útočili do kopce i se stany?), jméno „tábor“ jim zůstává — a to dokazuje, že Mareš měl pravdu. To formování atd. může provést jen vojsko, jež i pro primitivní srozumitel- nost musí být jako takové označeno, nikoli synekdochicky; tolik je přece jasno, že formování se nemohlo dít v ležení; každý proud se hnal s jiné strany a žádný básník by u té synekdochy nesetrval, naopak by se varoval učinit líčení ku- sým a neřící, že Tataři z ležení vyrazili atd. Věc je jasná, přijmeme-li, že „tábor = exercitus“ (o tom srv. i s dokl. náš čl. v 2. čísle „Zpráv“). Není argumentu proti Marešovu upo- zornění, že v Jar. křesťanský voj nemá tábor (přá- vě proto, že „tábor“ tehdy nebyl castra, nemohl kř. voj tábor mít; nadto ti křesťané na Hostýně nebyli žádné vojsko); o ležení Tatarů se v RK mluví jinak: stany Tatar. S tím souhlasí, že ani Million na místech T. uvedených ne- překládá pojem „castra“ slovem „tábor“; „t.“ značilo „c.“ až později, když v XV. stol. tento [druhý] význam (= opevnění před branou, opevněné ležení) jinde převládl a k nám byl zanesen. Z první fáze (= exercitus) zachycujeme dnes toliko stopy (viz čl. v 2. č. „Zpráv“). Žádal-li by někdo, aby v Millionu bylo exercitus uvedeno jako tábor [na doloženou této hy- pothesy, jež má více opěrných bodů než Pekařova] — což lze dnes předpisovat, která slova měl Marco Polo z tatarštiny uvést a která měl stč. překladatel z latiny jako „tábor“ přeložit? Million nebyl psán s úmyslem, dokládati hapax lego- mena z RK!

A pohlédneme-li do Titzovy rozpravy, jak se vyrovnal s jasným významem = exercitus v Jar. 165—6, shledáme, že právě v tomto nejdůležitějším bodě — Titz mlčí. Výklad je tu opominut! Podivno... Nezbyvá, než citovati — toto mlčení (str. 288).

V únoru, v min. čísle, přinesli jsme jasný a prostý dů- kaz pravosti Rukopisů na základě slohu řádkového, charak- teristického rysu lidové poesie. Dodnes odpůrci nevědí, co k tomu říci. Zato dovedou potisknout obapolným vyvracením svých dohadů ne méně než pětmečítma stránek v „Listech filologických“... -řtx-

Způsoby vědecké polemiky. Vedle fyziologa prof. F. Mareše a prof. vědecké fotografie V. Vojtěcha jest obhájcem pravosti RKZ zvláště horlivým aprobovaný kandidát Jan Vrzalík ze Zlína na Moravě. Přesedlav s češtiny a dějepisu pro vyšší střední školy na skupinu dějepis a zeměpis, kte- réžto obory ho patrně více vábily a odpovídaly lépe jeho přirozenému nadání, dosáhl skutečně roku 1930 příslušné aproba- ce s celkovým prospěchem dobrým. Nežli se však tak stalo, musil se pan Vrzalík podle zkušebního řádu po-

drobiti také malé, takřka školské (středoškolské) zkoušce z vyučovacího jazyka novočeského. Při této zkoušce samozvaný obhájce nepravých textů „staročeských“ po prvé (14. V. 1930) neobstál, odpověděv při rozboru větném na otázky po rozdělení zájmen a po 5. třídě slovesné nedostatečně. Teprve při opakované zkoušce (23. VI. 1930) p. Vrzalík obstál dostatečně. A takový „odborník“ si troufá rozhodovat o jemných otázkách jazyka staročeského a hanobiti při tom světlou památku hvězdy první velikosti na filologickém nebi českém, památku prof. J. Gebauera, muže povahy přímo evangelické? Soudíme, že nepopulární p. Vrzalíka k úloze obhajovací ve věci RKZ bije tu stejně do očí jako jeho vědecká nemožnost v tom, co o kterýchkoli filologických (jazykových a literárně-historických) otázkách sám napíše.

Univ. prof. J. Janko v 2. čísle Čas. pro mod. fil.

Titl. Čsl. společnost rukopisná, Praha II., U Karlova 5. Podepsaní profesori filologie, historie i přírodních věd, členové profesorského sboru státní realky v Praze XII., protestují tímto proti tomu, aby střední školy byly zaplavovány naivními a agitačními letáky, dotýkajícími se povrchně a nevěcně otázky rukopisné, která podle našeho pevného přesvědčení je jednou pro vždy ukončena a patří minulosti. Vašich publikací doporučovati nemíníme; pokládáme naopak za svou povinnost upozorňovati studenty na průhlednost demagogie, která je s t. zv. Rukopisy páchána a jejíž politické cíle jsou každému soudnému člověku patrné. Nesdílíme ani Vaše tvrzení, že naše kultura je v úpadku od doby, kdy se přestalo věřit v Rukopisy, a protestujeme důrazně proti tomu, aby k oklamání veřejnosti byl na Vašich letáčích uváděn jako odesílatel Fysikální ústav university Karlovy. V Praze 4. března 1936. Patnáct podpisů.

Rukopisy a cizina. Poněvadž v poslední době při různých příležitostech bývá neustále mluveno o otázce rukopisové způsobem, který zásadně odporuje jejímu dnešnímu stavu, požádala Čsl. spol. rukopisná při příležitosti oslav presidenta Masaryka na Sorbonně v únoru t. r. předsedu komitétu, prof. E. Borela, aby požádal řečníky, by o otázce rukopisné pomlčeli. O tomto kroku uvědomila také min. předsedu M. Hodžu, čl. vyslanec v Paříži Dr. Št. Osuský a denní tisk. Pouze zástupce pařížské Sorbonny nesplnil žádost Čsl. spol. rkp. a vyslovil se ve svém projevu nešetrně o podvržených rukopisech, nazvav jejich obránce v letech 90. min. století „pošetilými vlastenci“ (patriotes fous). Ostatní řečníci se ve svých projevech této otázce vyhnuli, jak bylo možno sledovati v přenosu oslav uspořádaném čl. rozhlasem a jak také písemně potvrdil Společností vysl. Št. Osuský. Čsl. spol. rukopisná, jsouc přesvědčena, že k nevěcnému proslovu prof. Bouglé došlo z jeho neznalosti dnešního stavu otázky rukopisové, požádala univ. prof. Dr. F. Mareše, bývalého rektora Karlovy university, aby vypracoval stručné poučení o Rukopisech, jak se jeví ve světle moderního věd. badání. Tohoto úkolu se prof. Mareš ujal s velkou ochotou a výsledkem jeho práce jest spis, který na počátku března zaslán byl Čsl. spol. rkp. J. M. rektorovi pařížské Sorbonny pro informaci francouzských kruhů vědeckých. Red.

Zázrak hostýnský. Otázka zázraku hostýnského (z básně Jaroslav RK), která byla rozvířena V. Flajšhansem v r. 1933, nalezla četnou odezvu v odborné literatuře. Nejnověji vydal soubor svých článků z ČMM (1934 a 1935), týkajících se této věci J. Šebánek, mor. zem. archivář pod názvem „Pověst štramberská“. Š., třebaže nepřipouští starobylost pověsti hostýnské, staví se v této práci proti domněnce Flajšhansově, jako by zázrak hostýnský byl vymyšlen Balbínem v r. 1665 z vítězství nad Turky u Sv. Gottharda a přenesen místně na Hostýn a časově do r. 1241. Cituje Neumannovo zjištění imprimatur Balbínova spisu z 15. IX. 1665, tedy před vpádem tatarským na Moravu a výslovně říká: Buď jak buď, nemohu se zbaviti dojmu (vysloveného již v loňské mé zprávě), že je vznik knihy Bal-

bínovy s událostmi z let 1665—1664 v tak těsné souvislosti časové, že sotva může býti Flajšhansův názor o věcné souvislosti Balbínových zpráv o Hostýně s těmito událostmi správný. — Podrobněji se nerozepisujeme, poněvadž diskuse nebyla dosud skončena a také univ. prof. Dr. Aug. Neumann až dosud posledního slova nevyšlo. ml.

Nové knihy.

Karlík-Seykora: Rukopis Královédvorský a Zelenohorský, 1936, str. 276, váz. Kč 39.—. Autoři snažili se přinést dílo pojednávající o otázce rukopisové ze všech oborů, tedy ne pouze přepisy a texty básní, ale i části polemické, historii sporu, bibliografii a j. Přílišná snaha po všestrannosti, nedokonalé zvládnutí látky a s tím nevyhnutelně se pojící nepropracovanost snížila velmi hodnotu spisu, kterou bohatý doprovod obrazový nemůže zachránit. ml.

K. Andrlík - J. Vrzalík: Stručné poučení o nepadělaných Rukopisech, 1936, str. 36, Kč 3.50, vydala edice TPS. Novým spísem dostává se do rukou veřejnosti dílo, pro kterém se již dlouho ze všech stran volalo. Spisek populárně-vědeckou formou shrnuje všechno to, co moderní věda ve sporu o RKZ dodnes řekla. Výborný spis pro učitele, kteří mohou podle něho korigovati řadu zastaralých názorů v učebnicích. Zvláště cenný je oddíl chemický, který pojednává o řadě námitek s hledisek zcela nových a technický obor spoluautora projevuje se také v celém uspořádání knihy, jež vyniká přehledností. Četné ilustrace doplňují zdařilý obsah spisu, jehož neobyčejně nízká cena docílena byla patrně jen obrovským nákladem. Spis vyjde na podzim v překladech cizojazyčných. —lk.

Organisační.

Od 15. ledna byli do Společnosti nově přijati: 2 členové zakládající a 30 členů činných.

V únoru rozeslali jsme 450 kusů pohlednic řádně placeným členům jako dar edice TPS.

Někteří naši starí členové neporozuměli, proč po nich žádáme evidenční formuláře. Upozorňujeme je tedy, že značný vzrůst členstva v poslední době vyžádal si některá zdokonalení administrativy a tak pro přesnou evidenci členů pořízen byl kartotékový seznam, jehož součástí jsou rozeslané evid. formuláře. Žádáme je proto nejen od členů nových, ale také od členů starých. Pokud jste je ještě nevrátili, učinite tak obratem.

Společnost prostředkuje zájemcům o RKZ veškerou novou literaturu rukopisovou. Přátelé rkp. mohou také dostati některé starší, vzácné dnes publikace z rkp. boje za nepatrnou cenu. Pro členy platí ceny uvedené v závorkách:

Jos. Jireček: „O nejnov. námitkách“, 1878, str. 38, Kč 3.— (Kč 1.50);

Jul. Grégr: „Na obranu RKZ“, 1886, str. 144, Kč 8.— (Kč 4.—);

A. Bělohoubek - V. Šafařík: „Zpráva o chem. zkoumání RK“, 1887, str. 120, Kč 5.— (Kč 3.—);

Jos. Schneider: „Poznámky k chem. námitkám“, 1921, str. 42, Kč 7.— (Kč 4.—);

H. Kuffner: „Záboj a Čestmír“, 1925, str. 82, Kč 4.— (Kč 2.—);

D. Žunkovič: „Závěr čs. sporu o Rkp.“, 1935, str. 20, Kč 5.— (Kč 3.—);

Z nových spisů zvláště:

J. Vrzalík: „Poučení“, II. vyd., 1934, str. 300, brož. Kč 36.—, váz. Kč 48.—;

J. E. Hanka: „Strašidlo RKZ“, 1935, str. 48, Kč 5.—;

K. Třeska - L. Matoušek: „RZ“, 1935, se stud. písma a faksimilem, bibliofilie, str. 40, Kč 20.—;

F. Šfovíček: „O bitvě na Turském poli“, 1935, str. 46, Kč 5.—;

K. Andrlík - J. Vrzalík: „Stručné poučení“, 1936, str. 36, ilustr., Kč 3.50.

Redakční uzávěrka pro příští číslo „Zpráv“ dne 15. června 1936.

EDITOR'S NOTE:

The English reader will possibly welcome the following short information regarding the RKZ (Manuscript fragments from Dvůr Králové and Zelená Hora in Bohemia, containing mediaeval epic poems and folk songs). Hitherto two different ones have been available: Count Lützow (1907) writes for, and Professor Chudoba (1924) against their authenticity. This double fact is due to a scientific dispute that even today is far from being settled definitively although its subject has already quite a library by itself. Comparison in this respect may be made to some extent only with the no less famous Old-Russian epic "The Word of the Expedition of Igor" or — to draw an instance more familiar to an Englishman — with the *Macphersonian impostures*.

We learn from the official history of the Czech literature, that in the second decade of the XIXth century a forging laboratory of young Czech authors started its ignominious work, in order to supply the want of excellency in the Old Czech literature by producing vernacular literary "monuments" in a most ancient shape, and presenting them to the Czech people as documents of its former glory. We understand that those young and romantic people (the names of Václav Hanka and Josef Linda are referred to most frequently among them) were led by patriotic motives and that J. G. Herder who had declared the Slavdom to be the leading race of the future, was their Bible and prophets. Their forgeries in the end had contributed mightily to the Czech Revival, by encouraging national science, literature, art, and national self-respect, like no other Old Czech literary remainder. And the first place among the latter — belongs to the RKZ.

The RKZ fragments became the first — and the last — proof-stone of the intellectual force of the so-called realistic movement that began to challenge critically all the "romantic" idols of the Czech Renaissance period in 1886. The scepticism about the RKZ, however, aroused an unheard-of scientific dispute and found a big party of worthy opponents who fought on behalf of the RKZ with an enthusiasm and skill adequate to their historic importance. No true Czech patriot of those days could suffer the idea that the Czech Revival were based on impostures. In daily papers free columns were being reserved for the opinions of their readers. Stress must be laid on the fact that the best XIXth century men of the Czech nation had never had doubts of the authenticity of the RKZ. It was duly pointed out in its time that *the chemical analysis had found nothing suspect in the RKZ*, and that a parallel between them and Ossian was unreasonable for *neither Macpherson nor any other known impostor of ancient literature had produced a manuscript bearing all due marks of antiquity*.

Little by little, the number of the realistic half-proofs — overwhelming enough at the beginning — diminished; and in 1898, it was avowed even from authoritative places that the problem was by no means solved. New outbreaks of the strife took place in 1911 and 1927. Two and a half years ago the Faculty of Letters of the Charles University established a Committee to quiet the stirred public opinion. It was promised to publish a collective paper in a short time, in order to sweep away all the doubts of the falsehood of the RKZ. Unfortunately, or rather fortunately, the announced paper seems still to be in a pre-birth state.

The RKZ problem in its present shape, indeed, cannot be hushed down. The defenders have founded a Society (Čsl. společnost rukopisná) to urge things to a close. If the Czech sceptic asks: Why should we have made an exception

in a time when impostors sprang on every side of the European horizon, and do without decorating ourselves with cheaply paid feathers of a glorious antiquity? — we say: Yes. But first it must be proved, beyond all doubt, by scientific methods and according to scientific principles. As yet, all the so-called proofs of the falsity of the RKZ show more ill will than good logic and real scientific acribia.

SUMMARY OF ARTICLES:

On the Present State of the MSS. Dispute. By K. T.

Although usually it is pretended that everything in the problem is clear, many scientists, and University men among them, do avow that there is still a lot of unexplained. Among the "unexplained" facts is *the chemical behaviour of the RKZ*. In 1886, they were examined by prominent chemists, Professor A. Bělohoubek and Professor V. Šafařík, in more recent years by Professor V. Vojtěch, from the Department of Photography, Charles University. Both the chemistry and the modern photography *have spoken for the authenticity of the RKZ very clearly*. The general formula of the method used, and its results, are as follows.

In the course of ages the substance of the ink of old MSS. not only penetrates into the parchment but also is subject to a chemical decomposition, the products of which partly moulder away and may fall off from the surface, partly remain sticking fast within the parchment. In no case consist these products of substances similar to, or identical with the original ink. The chemical process lasts a number of years. The colour of the script is bound to change according to the degree of the chemical decomposition reached. This decomposition cannot be quickened by any known means, without traces of such manipulations having been manifestly left on the script or on its environs.

The MS. fragments from Dvůr Králové and Zelená Hora exhibit a script that has soaked deeply in the parchment. There is almost nothing left on the surface of the parchment, the upper particles of the products of the chemical decomposition of the ink having disintegrated and fallen away, so that we have only the remaining hardly-dissoluble metallic compounds within the parchment. There exist no ferric inks of the same shade of colour as which is exhibited by the script of the RK and by that of the RZ, neither chemical substances that could give the products found in the RK and in the RZ in a short time. Neither the parchment nor the script show traces of any quickening chemical manipulations whatever, and by the time of the discovery the parchment and the script already had the same external look as they have today.

The only possible conclusion is that the RKZ are authentic mediaeval monuments of vernacular literary achievement.

My Photoanalysis of the RKZ. By V. Vojtěch, from the Charles University.

The author began his work on the RKZ in 1914 on behalf of the Czech Academy of Arts and Sciences. The War, however, caused an interval in it. Later on, it was possible to Professor Vojtěch to make use of most modern methods, including the infra-red, ultra-violet, and X-rays, always with the aim of discovering something suspect. But with no result. His photographs were published in the work "Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský" (Prague 1930) by the Czech Academy.

The Importance of Objective Finds on the RKZ. By F. Mareš, from the Charles University.

Les lecteurs de ce numéro-ci sont priés de bien vouloir renseigner la Société pour l'Étude des Manuscrits (Československá společnost rukopisná, 5, U Karlova, Prague II, Tchécoslovaquie) des commentaires sur le problème des Manuscrits tchèques de Dvůr Králové et de Zelená Hora, tant qu'il y en aura dans la presse de leur pays.

Chemistry cannot tell in which year a document or another was written down. It can only say whether the substance of the original ink has grown old or not. The ink used in the Middle Ages (tannin ink) was chemically active; colours then used were neutral (indissoluble in water, chemically inactive and therefore remaining on the surface). The substance with which the RKZ had been written could not be a colour, for the chemical and photographic analysis by Professors Bělohoubek, Šafařík, and Vojtěch respectively, shows that the script has deeply penetrated into the parchment, and the substance of it is the same that we should expect as the product of the chemical decomposition of the ferric tannate (in the RZ mixed with cupric sulphate), and moreover, the same as we actually find in old MSS. originally written with an ink composed chiefly of ferric tannate. As the substance of the script in 1817 was already definitively decomposed into oxide of iron (with the addition of basic copper carbonate in the RZ), we must duly assume that the both MSS. were not written in that year, but far earlier.

"Tábor" — A Pre-Hussite Word. — By K. T.

Professor Pekař, from the Charles University, says about the word "tábor" (i. e. the camp, *castra*), used in one epic poem of the RK, that it did not exist before 1420. RK claims to be older. In 1420 the Czech Hussites founded a town in Bohemia which they named with the biblical mountain-name *Tábor*. Their enemies began to denote the camp of the Hussites with this word. Finally, according to Pekař, "tábor" passed over into German, Polish, Magyar, and all East-European languages as a general name for "the camp". — On the other hand, the Magyar scientists J. Melich and Gyula Németh show that the word "tábor, tabur" lives in all the Turco-Tartaric languages as their common property, having a whole family of related words in them; they give an appropriate semasiologic explanation of the components of this word. K. T. is satisfied with the arguments of the both Magyar turcologues but points out that the only pre-1420 quotation of Professor Melich for the word "tábor" is erroneous. — The present Czech meaning of the word (= *castra*), however, differs from that in which it is used in the RK (= army), where it coincides with that of many Turco-Tartaric tongues and with that of the earliest non-Bible quotations.

If There Were No Herder . . . By K. T.

Professor Flajšhans tried to prove the alleged falsehood of the RKZ by pointing out that the impostor "took" the story of the Lubusha's ordeal from the German Herder's epic "*Die Fürstentafel*", and made use of the same verse — the heroic Servian decasyllable. — K. T. shows on the other hand, that in the RZ there is *not* the same story and that the author or authors of the RKZ had never heard of Herder. Those who imitated the decasyllable in the first twenty years of the XIXth century, usually produced a ten-syllable verse, provided (not always) with the regular break after the fourth syllable — but did not pay attention to the fact that in the original Servian decasyllables coherent word-complexes never run over the border of the verse into the next one, — as they never do, after all, in any other verse of the popular vein. All imitators, on the other hand, sinned amply (except per-

Die tschechoslowakische Gesellschaft für die Handschriftenforschung (Československá společnost rukopisná, Praha II., U Karlova 5, Tschechoslowakei) erbittet sich die Zusendung aller Aufsätze u. dgl. über die altböhmisches KD. und ZH.-Handschriftenfrage, die in der deutschen Tages- und wissenschaftlichen Presse veröffentlicht werden.

haps Lord Byron) against this law by committing what is called *enjambment*. — To corroborate his thesis, the author brings a lot of passages from popular songs, from heroic poems Servian and Spanish, against which he places examples of enjambment, from Czech Revival poets, from Herder and from von Platen. Statistic data from the RKZ show that they could not have been made by anybody who had not the law of independence of the popular verse in his blood — in one word, another proof of the ingenuity of the RKZ.

Could the RKZ Have Been Produced in the XIXth Century? By V. Vojtěch, from the Charles University.

Considering the imperfect state of chemistry in the early years of the XIXth century, the modern chemical expert cannot admit the possibility of making the RKZ in about 1817. Only a real genius, ideally skilled in chemistry, could foresee then all the hard examinations which his products might be subject to in times yet long to come, and beat the modern chemist, armed with all possible means towards discovering forgery. The chemists who tried to produce some perfect make-believe of a really old MS. in 1886, *failed*, although they knew in advance what analyses their imitations would be submitted to. In about 1817 *no* such genius is recorded. Moreover, no one from the young group who come into consideration as the possible „forgers“ of the RKZ, was a chemist. It is unthinkable that the name of the possessor of such exceptional knowledge and abilities could remain concealed in the small then patriot community, not only filled with promising zeal, but also burdened with rivalry and personal frictions — like any other community. To produce the RKZ in about 1817 would be therefore a miracle — but science does not believe in miracles.

The Prussian Blue in the RK. By Karel Jelk.

This article brings to memory one of innocent subterfuges that had helped the realists to turn our public opinion against the RKZ. The Prussian blue, stated by Professor Bělohoubek in the RK (in the initial *N* of the name *Neklan*), is mentioned in 1710 for the first time. This served to Professor Gebauer in 1887 to construct a material proof of the modern origin of the RK. Some wee details of the Professor Bělohoubek's analysis only seem to have escaped the learned philologue's attention: viz. a thin layer of green under the Pr. blue. and another of red under the green. Thin as they may be, these two lower layers of colour enable and entitle us to the conclusion *contrary* to that of Gebauer. The presence of green and blue in the initial makes evident „only“ that the originally red tetter *N* has been twice renovated. It is interesting that in the description of the RK from the year 1852-53 no blue *N* is mentioned. On the other hand, we often must register even such a nonsense, openly taught in our secondary schools, that the whole of the RK is falsified because of having been written down with Prussian blue.

The readers of this summary will oblige the Committee of the Czechoslovak MSS. Society (Československá společnost rukopisná, 5, U Karlova, Prague II, Czechoslovakia) by informing it about all articles and commentaries on the Old Czech Manuscripts problem, that may appear in the Press of their respective countries.